

FIGYELŐSZOLGÁLAT

Ebben a rovatban folyamatosan közöljük a külföldi szaklapokban megjelent, műszaki könyvtárakat érdeklő folyóiratcikkek rövid ismertetését.

001.81:378.245.2

A diszertáció-írás utmutatója. - TURABIAN, K.L. - Chicago, 1954. The University of Chicago Press. VI. 61. p, T.: MTA Műszaki Fizikai Kutató Int.

A Chicagói Egyetem 1937. óta ismételten kiadta, és végző hallgatói között rendszeresen ki is osztja azt a kis módszertani füzetet, amely a tudományos dolgozatok helyes formájáról tájékoztat, és bizonyos fokig - a nyelvtankönyvek tartalmi körén kívül eső - stílusjavítással is foglalkozik.

Az utmutató az egyetemi karok hallgatóinak munkáját igyekszik irányítani. Így mindenekelőtt a különböző szakmák figyelmébe ajánl bizonyos folyóiratokat, amelyek formailag példaképpül vehetők, azután közli a disszertációk benyújtásának módját. A szerzőnek lelkére köti a kézirat gondos előkészítését és pontos korrigálását, majd alaposan részletezi a gépiró dolgát és a dolgozat formáját /felosztás, lapszámozás, címlap, fejezetcimek, alcimek, bekezdések, tartalomtáblázat - ábrajegyzék/. Ezután következnek azok a részletek, amelyek írás közben oly gyakran okoznak fejtörést: hogyan idézzünk prózát és verset a szövegben és a jegyzetek között; kihagyás és beszúrás jelölése, írásjelek elhelyezése idézeteknél; jegyzetek és lábjegyzetek elrendezése, jelölése és számozása; bibliográfiai hivatkozás, aláhúzás, római és arab számok használata, ismételt hivatkozás, rövidített cím és egyéb rövidítések használata - mindez tekintélyes szemléltető anyaggal, melyben még levelek, másod-idézetek és jogi, majd külön pedagógiai és természet-tudományos példák is helyet kaptak.

Az utmutató a stíluskérdések körébe utalja a rövidítések és számok, idézőjel és aláhúzás, elválasztás, külön sorba írás használatának mikéntjét, a felsorolás különböző

megoldásait; figyelmeztet a mindennapos rövidítések /mint nálunk "trafó"/ kerülendő voltára; közli az angolban szokásos kiemelő nagybetű helyes alkalmazását, és külön részletes függelékben foglalkozik az angol nyelv gyakori buktatóival: az írásjelekkel.

Egészen részletes utasítást találunk - bő szemléltetéssel - a táblázatok elkészítésére, majd az ábrák és képek kivitelének és elhelyezésének számos esetére. A bibliográfiai adatok helyes közlésének példái is fedik a leggyakoribb szükségletet.

Általában szigorú szabályokkal követelik meg, hogy a disszertációkban sem formai, sem stiláris pongyolaság ne forduljon elő. /Vajon megszívlelnék-e, ha magyarul is készülné hasonló utmutató? Sok könyvtáros és szerkesztő szívesen venné.../ /F.I./

001.818:652.6

A műszaki fordítások jellege és használhatósága.

- MACKAY, A.L. - Aslib Proceedings, 1958. máj. p. 105-114.
T.: OMK.

A tudományos és műszaki fordítások ügyében /1958.márc. 5./ tartott londoni konferencia előadói beszéde a következő alapelveket szögezte le:

1/ A fordításnak önmagában nincs értéke. Amennyiben nem elégít ki további igényeket, nem ér többet mint egy megfejtett keresztretjtvény. A fordításnak tájékoztatást kell nyújtania olyan értékes anyagról, amely egyébként nyelvi nehézségek miatt nem lenne hozzáférhető. Mivel vannak lapok, amelyek csak néhány száz vagy tíz hasonló területen dolgozó kutató részére szólnak, a fordítónak egyre nagyobb nehézséget okoz a nyelv és a szakma együttes jó ismerete.

2/ A fordításban lévő tájékoztatásnak legtöbbször csak egy bizonyos kis része érdekel egy-egy olvasót. Igen sok új cikkben nincs semmi új. Az érdeklődő, aki egy kivonat alapján kéri a fordítást, nem tudja pontosan mi fogja őt érdekelni a cikkből, amíg nem látja az egészet. A tájékoztatás lényegében meglepetésszerű; ha az olvasó pontosan tudja előre, hogy mit fog találni, akkor már nem tanul belőle semmi újat.

3/ Fordítani nehéz, de kivonatolni még nehezebb. Teljes fordítás esetén a szakmai mondanivaló megértésének hiányát a műszaki terminológia helyes alkalmazásával eléggé lehet ellensúlyozni, de a kivonatolásnál ez nem elég.

4/ Fordításra csak valóban értékes anyagot szabad kiválasztani. Ennél az értékelésnél nyomós tényezőként esik

latba a "felezési-idő" érték. Egy bizonyos idő után ugyanis minden dokumentum elveszti értékének felét. Például egy napilap felezési ideje egy nap, s így 24 órával megjelenése után értéke felére csökken, egy hét múlva $1/128$ -ára, két hét után már csak $1/16\ 000$ részben értékes fordítás vagy újabb kiadás szempontjából. A tudományos kutatásokat ismerető lapoknak 1. év a felezési idejük, így kiadásuk után 6 hónappal már csak eredeti értékük 70 %-át tartalmazzák. Egy igazán komoly szaklapnak a botanikában - vagy hasonló területen, ahol nem olyan gyors az elévülés, mint pl. a fizikában - a felezési ideje kb. 5 év; egy évvel megjelenése után értéke tehát 87 %-os.

Az értékcsökkenés mértéke függ a tudományos kiadványok megjelenésének általános emelkedésétől is. A kiadott dokumentumok száma ma már 10 évenként megkétszereződik.

Az előadó a továbbiakban az angol dokumentációt legjobban érdeklő orosz fordítások kérdésével - megszervezésével - foglalkozik. /B.S./

002:001.83

Az aktív dokumentáció: a természettudomány és a technika nélkülözhetetlen segédeszköze. - COBLANS, H. - Biblos, 1957. 3. sz. p. 105-112. T.:OSZK.

A dokumentáció jelen válságát két tényező idézi elő: a kiadványok tömege és a nem kielégítő tárgyi osztályozás.

A londoni British Museum új szerzeményeinek elhelyezésére minden évben 2,5 km. hosszú állványzatra van szükség. Az Egyesült Államokban évente kb. 100 000 "report" lát napvilágot. Az irodalom nyilvántartása ebben az özönben egyre hézagossabbá válik. Ugyancsak mind nehezebbé válik egy-egy ország részére átfogó jellegű referáló lapok kiadása. Az egyetlen kivezető út ezen a téren a nemzetközi együttműködés.

A dokumentációs központok tevékenységébe tartozik az eredeti dokumentumok szolgáltatása is. Erre a célra leginkább a fényképeszeti eljárások /ezen belül is elsősorban a mikrofilmek és mikrokártyák/ terjedtek el. Az amerikai Atomenergia Bizottság műszaki jelentéseit ma már például csak mikrokártyákra másolják, mivel ez nagy költség- és helymegtakarítást eredményez. Beilstein "Handbuch der organischen Chemie" című százkötetes kézikönyve, melynek ára 2300 dollár, Amerikában 965 /75x125 mm/ mikrokártyán is kapható 154 dollárért. A fejlődést sajnos gátolja, hogy a mikrokópiák és a leolvasókészülékek még igen sokféle méretben és változatban használatosak.

A folyóiratoikkék és egyéb dokumentumok tartalmának nyilvántartása, válogatására és feltárására ma még a lyukkártya látszik viszonylag a legmegfelelőbbnek. Ha például az egyes lyukkártyák 30 adatot tartalmaznak gyakorlatilag csak 30 katalóguscédulával pótolhatók, és amellett gépi válogatásra is alkalmasak. Az elektronikus keresőkészülékek pedig percenként 800 000 egységet tudnak átválogatni. /B.L./

002:652.6

Könyvtárosok és a szputnyikok. - TAUBER, M.F. - American Documentation, 1958. ápr. p. II-III. T.:OMK.

A szakkönyvtár vagy a dokumentációs állomás nem önmagáért létezik, hanem csak eszköz egy cél eléréséhez. Az iparban egy könyvtár a kutató részleg szerves része; a könyvtárosok és a dokumentalisták irodalom feltáró munkájának felelőssége igen fontos tényezője a vállalat sikeres működésének is. Arról, hogy ez a felelősség az egyes könyvtárosokat terheli-e csak vagy pedig országos jellegű - Amerikában jelenleg széleskörű vita folyik.

Dr. E. Finley Carter, a Stanford Research Institute igazgatója a New York Times-ban megállapította, hogy a kiváló szovjet tudományos eredmények eléréséhez nagyban hozzájárult, hogy a Szovjetunió jól felhasználta a Nyugat ilyen-vonatkozású publikációit. Carter ugyanakkor sürgette annak szükségességét is, hogy az USA-ban az eddiginél fokozottabb mértékben meg kell könnyíteni és gyorsítani a külföldi műszaki irodalom beszerzését és feltárását. Ennek bizonyítására elmondta, hogy a mesterséges bolygók néhány megoldott problémájáról szóló szovjet cikk, amely 1957 júniusában jelent meg a szovjet rádióamatőrök lapjában, fordítás formájában csak az első szputnyik kilövése után 4 nappal jutott el intézetébe. Ebből a késedelemből azt a következtetést vonta le, hogy az amerikaiak "vagy tragikusan lassan dolgoznak, vagy nem tulajdonítanak kellő figyelmet annak, amit mások produkálnak - vagy mindkettő."

Ebből és egyéb hasonló példákból a szerző /aki az American Documentation szerkesztőbizottságának tagja és a Columbia Egyetem könyvtáros tanszékének vezetője/ szerint kitűnik, hogy az amerikai tájékoztatási rendszer több oldalról is elégtelennek bizonyul, és nem él azokkal az adott lehetőségekkel, amelyeket a Szovjetunióban jóval eredményesebben használnak ki. /B.L./

A dokumentációs munkák állása Lengyelországban. -

MAJEWSKI, Z. - Nachrichten für Dokumentation, 1958. 1. sz. p. 15-22. T.:OMK. /Magyar fordításban megjelent a Könyvtári Figyelő 1958. 4. számában, p. 45-54./

A tudományos-műszaki dokumentáció Lengyelországban decentralizált jellegű. A hálózat élén a varsói Központi Tudományos-Műszaki Dokumentációs Intézet áll, amely a minisztertanács mellett működő Tervbizottság alá tartozik. A legfontosabb munkát ezután 82 szakmai dokumentációs központ végzi; ezekhez kapcsolódik a hálózat harmadik lépcsője: az üzemek tájékoztató állomásai.

A hálózat dokumentációs kiadványai:

- 1/ figyelőszolgálat 1000 témakörben;
- 2/ a figyelőszolgálat legértékesebb részét /kb. 15%-át/ tömegjellegű tájékoztatásként külön is kiadják, és, a legfontosabb lengyel szakfolyóiratokhoz mellékelik "Dokumentációs szakirodalmi szemle a területéről" címen.
- 3/ "Műszaki-gazdasági mutatószámok összeállítása";
- 4/ bibliográfiák, irodalomkutatások;
- 5/ mikrofilm és fényképmásolatok készítése;
- 6/ "A dokumentáció aktuális problémái" címen negyedévenként megjelenő kiadványsorozat a dokumentációs hálózat munkatársai részére;
- 7/ "Műszaki és Gazdasági Tájékoztató Közlöny". Megjelenik havonta kétszer a gazdasági élet vezető szakemberei számára.

8/ "Polish Technical Abstracts" és "Obzor Pol'szkoj Tehnicseszkoj Literaturü".

A dokumentalisták képzését a központ végzi háromhetes tanfolyamokon és kilenchnapos levelező kurzusokon.

A dokumentációs hálózat évente együttesen kb. 90 000 címet dolgoz fel.

A Központi Tudományos-Műszaki Dokumentációs Intézet irányítja az egész műszaki könyvtári hálózatot is. /B.L./

002.6:677.6

A szakmai dokumentáció égető szükségessége. - LINDER

S. - Wirkerei und Strickerei Technik, 1957. dec. p. 35-36. T.:OMK.

A kötő- és hurkolóipar teljes szakterülete ma már olyan nagykiterjedésű, hogy dokumentáció nélkül teljesen áttekinthetetlen. Ehhez járul a mind több és több határterület /pl. elektrotechnika/. Ez világossá teszi, hogy mennyire fontos a szakmai dokumentációnak nemzetközi közösségi munkával való fejlesztése. A VDI Textiltechnikai

Szakcsoportja "textilipari szakdokumentációjának felépítése és munkamódszere. Ezzel kapcsolatban a lap szerkesztősége közli, hogy a dokumentációs munka megkönnyítése érdekében a jövőben cikkeit "szakjegyzetekkel" fogja ellátni, mert a cím maga igen gyakran nem árulja el annak lényegi tartalmát.

002.66

Az üzemi dokumentáció feladatai és megszervezése. -
CUCHE, E. - Textil Rundschau, 1957. 12. sz. p. 709-710.
T.:OMK.

Az üzemi dokumentáció feladata az üzem munkájához szükséges összes elérhető adatok gyűjtése és oly módon való kezelése, hogy az illetékeseknek minden késedelem nélkül rendelkezésre állhassanak; oly módon való rendezése, hogy minden kérdésre kimerítő tájékoztatást nyújthasson; egyes közleményeket az illetékeseknek kérés nélkül, automatikusan rendelkezésre bocsássa; a hiányzó adatokat a lehető leggyorsabban be tudja szerezni. Az üzemi dokumentáció feladatköréhez tartozhat még a szabadalmi és védjegyi rodalom figyelemmel kísérése is, a munkaeszközök és módszereinek állandó javítása. Az üzemi dokumentáció alapvető feladata azonban továbbra is a szaklapszemlék kiértékelése. A szaklapanyag ismertetésének különböző módszerei. A decimális osztályozás és a pontos terminológia fontossága.

002.66/437/

A műszaki tájékoztatás megszervezése a gyártás területén. - KOPECKY, R. - Strojirenstvi, 1958. 3. sz. p. 212-216.
T.:Miskolci műegy.

Részletes ismertetés a közelmúltban végleges formában kialakult csehszlovákiai műszaki könyvtárak és a műszaki, valamint gazdasági tájékoztatást ellátó szervek felépítéséről, működéséről és egymással való kapcsolataikról. Az egyes minisztériumok gyakorlatában jól bevált műszaki tájékoztató központok tanulmányozó reszorthálózata háromfokozatu rendszerének szervezete. Az üzemi műszaki könyvtárak tanulmányi részlegének tevékenysége a tájékoztatás, dokumentáció és műszaki propagandán kívül ki kell terjedjen a világpiacról szolgáltatott állandó helyzet tájékoztatásra is.
/B.S./

Szovjet szaklapok válogatott címjegyzéke. - MAICHEL, K. - Special Libraries, 1958. máj.-jun. p. 197-204. T.:OMK.
 Hatvan szovjet tudományos folyóirat rövid ismertető-
 kel ellátott szakosított jegyzéke, a következő tárgykörök-
 ben csoportosítva /zárójelben az ismertetett lapok száma/:
 tudományok általában /5/
 asztronómia /2/
 elektrotechnika elektronika /10/
 fizika /8/
 geológia, geofizika, bányászat /11/
 kémia /14/
 kohászat /5/
 matematika /5/ /B.L./

025.422:681.177

A "L'unité" dokumentációs rendszer. - te NUIL, Th.W.-
 Revue de la Documentation, 1958. 3. sz. p. 65-73. T.:OMK.
 19 betűig terjedhető index-szavas vagy szókombinációs
 dokumentum rendezési rendszer leírása. A "L'unité" rend-
 szer az index szavakat egyetlen 40 oszlopos lyukkártyára
 viszi át. A válogatás ismertetése. A londoni Powers-Samas
 cég rendező gépe kb. 7 tárgyszó alkalmazását teszi lehető-
 vé kártyánként, és a "L'unité" kártyákból egy óra alatt
 33 000-et tud átválogatni.

A rendszert szabadalmi leírások raktározásánál, sza-
 kosításánál és válogatásánál a gyakorlatban is eredménnye-
 sen alkalmazza a Shell Olajvállalat hollandiai szabadalmi
 osztálya. /B.L./

025.855

A selejtező állományrevízió szempontjai szakkönyvtá-
 rakban. - BEDSOLE, D.T. - Special Libraries, 1958. máj.-
 jun. p. 205-209. T.:OMK.

A könyvtári állomány időközönkénti gyomlálására már
 csak a krónikus polchiány szempontjából is szükség van.
 Ilyen értelemben az állományrevízió nem ellenőrzést jelent,
 hanem gyomlálást: bizonyos kötetek kiemelését a kézikönyv-
 tárból és a rendes raktárból a muzeális gyűjteménybe - vagy
 teljes kiselejtezést, elajándékozást, stb.

Az United Aircraft Corporation /USA/ könyvtárában az
 alábbi selejtezési szabályok alakultak ki:

1. Sorozatok egyes kötetei külön nem kerülnek selej-
 tezésre.

2. Több kiadásban megjelent műveknek csak a legújabb köteteit őrzik meg.

3. Statisztikai műveknél a legfrisebbet a kézikönyvtárban tartják, az utána következőt a még esetleg keresett művek gyűjteményében, a többit selejtezik.

4. A régi címtárakat folyamatosan kiselejtezik, amikor újabb érkezik.

5. Magyarázó szótárak, életrajzi lexikonok régi példányaikat általában nem őrzik meg.

6. Kézikönyvekből - amelyeket változatlanul vagy kis változtatásokkal adnak ki újra - az igényeknek megfelelő példányszámot tartanak meg.

7. Duplumok esetében mérlegelik: elegendő-e egy példány megőrzése.

Az ilyen gyomláló jellegű állományrevízióknál minden selejtezésre kerülő kötetről külön úrlapot vesznek fel, mely a következő adatokat tartalmazza:

Helyszám

Szerző, cím

Kiadás éve, kiadó

Selejtezés szempontjai:

nem tarthat számot érdeklődésre

duplum

nem kölcsönözték egy bizonyos idő óta

elavult vagy túlhaladott anyag

erősen rongált állapotú

jobb mű van a könyvtárban

Megjegyzés

Ajánlás:

selejtezés

áthelyezés a muzeális gyűjteménybe

fiókkönyvtárba adás

egyéb:

Kiállította

Ellenőrizte /B.L./

027.4:025.12"1946/.956"

A New York Public Library évkönyve: 1946 - 1956.

New York, 1957. New York Public Library, VIII + 86 p.

A közkönyvtárak évkönyvei egyre inkább nem a könyvtárosok, hanem a nagyközönség számára íródnak. Ez az elv azonban nehezen alkalmazható a nagykönyvtárakra, különösen akkor, ha nem évenként adják ki jelentéseiket.

A New York Public Library 10 évet /1946-1956/ összefoglaló beszámolója éppen ezért formailag nem a legszerencsésebb, - mégis minden olvasója részére valóban óriási

fejlődésről számol be. Pl. míg 1945-ben a könyvtár kölcsönzési osztálya 1 500 000 kötetből 8 750 000 kötetet kölcsönzött ki addig tíz évvel később 2 500 000 kötetből egy év alatt már közel 12 000 000 kötetet adtak ki az olvasóknak. A prézens jellegű kézikönyvtár ugyanezen idő alatt 3 millióról 3 665 000 -re nőtt.

Az évkönyv tagozódása a következő: kézikönyvtár 30 oldal; kölcsönzési tevékenység 14 oldal; a könyvtár egészének ismertetése 14 oldal; gazdasági ügyek 20 oldal. /B.L./

027.6:621.38

Az elektronika szakkönyvtárai. - SHARP, H.S. - Special Libraries, 1958. ápr. p. 157 -160. T.:OMK.

1957 elején Eleanor Gibson érdekes statisztikai vizsgálatot folytatott 22 amerikai szakkönyvtárban, amelyeknek névsorát a legkülönbözőbb szempontok szerint állította össze. Ennek kiegészítésére a Fainsworth Electronics Company ebben az évben - hasonló szempontok alapján - 25 olyan könyvtárat mért fel, melyeknek főgyűjtőköre az elektronika.

A vizsgálatok eredményét az alábbi táblázat foglalja össze:

	maximum	minimum	1957 átlag	1958 átlag
Vállalati tiszta bevétel /millió dollár/	440	7	104	185
Alkalmazottak száma	3750	1210	2868	14908
Mérnökök, kutatók	950	12	339	236
Könyvtári dolgozók száma	22	1	7	5
Hány vállalati alkalmazott- ra jut 1 könyvtáros	2120	235	510	4561
Hány mérnökre, kutatóra jut egy könyvtáros	9	162	48	52
Könyvtár alapterülete négyzetlábban	6429	400	2511	2601
Kvtár alapítási éve	1931	1956	1948	1942
Könyv-kötetek száma	9000	420	3086	5434
Kurrens folyóiratfélések	591	82	135	272
Évi könyvtári költségvetési keret /dollár/	20 000	3500	6603	7059
Egy mérnökre, kutatóra eső könyvtári költségvetés /dollár/	50	6	19	53
Katalógusfiókok száma	600	8	214	---

A közölt számadatok érdekes összehasonlításokra adnak alkalmat magyar viszonylatban is. /Lásd az MKT ezévi 1-2. számait./ Másrészt felvetik a kérdést, hogy még mindig nincs megfelelően rendezve, hogy a szakkönyvtári munkát milyen összehasonlító adatokkal értékelhetjük Magyarországon, és melyek azok a statisztikai adatok, amelyeknek gyűjtését kötelezően meg kell követelni minden műszaki könyvtártól.
/B.L./

070.4:655.4/.5:614.8

Könyvkiadás és folyóiratszerkesztés a munkavédelem terén. - MAZURKIEWICZ, A. - Ochrona Pracy, Warszawa, 1958. május. p. 20-23. T.:OMK. /Z.H./

54/048.1/:05

A Chemical Abstracts múltja, jelene és jövője. - CRANE E.J. - Proc. of the Chemical Society, 1957. dec. p. 334-340. T.:OMK.

608.3:778.142:681.177

Szabadalmi leírások hasznosítása mikrokártyákon. - FRANK, O. - Dokumentation, Fachbibliothek, Werksbücherei, 1958. febr.-máj. p. 89-94. T.:OMK.

Lyukkártya-rendszerrel kombinált mikrokártyák felhasználása a szabadalmi leírások feldolgozásánál és válogatásánál. /B.L./

651.64:778.14

Műszaki segédletek mikrofilmezése helyet és időt takarít meg. - American Machinist - 1957. dec. 16. p. 110-113. T.:OMK.

Két nagy gyár mikrofilmtárolást vezetett be. Helymegtakarítás. Az egyiknek kb. 400 000 rajza van és évente 30 000 készül. A filmek könnyen tárolhatók és megtalálhatók. Kis kézi olvasóval azonnal láthatók; később automatikus válogatás vezethető be. Valamennyi rajz, megrendelés, előírások, háziszabvány itt tárol. Tüzeset, vagy más elemi csapás esetére biztosít. Az irattárban a pozitív másolatokat őrzik, biztonságos helyen a negatívokat. /B.S./

652.6:001.81.003

A fordítások gazdaságossága. - LIEBESNY, F. - Aslib Proceedings, 1957. máj. p. 115-120. T.:OMK.

A gyakorlatban ismert fordítói módszerek gazdaságosság szempontjából a következő képet mutatják:

1/ Közvetlen gépbe diktálással. Ez a módszer a legel-

terjedtebb, igen gazdaságos, mivel kevesebb közbeiktatott munkafázisból áll mint a többiek.

2/ Diktálást rögzítő és visszaolvasó gép után. Nagyjából az előzővel azonos, de megtakarítja a gépirónak azt az idejét, amit a fordító szótárhasználatánál vagy egyéb kereséseinél kihasználatlanul tölt el. Ezeknek a gépeknek használata - különböző kalkulációk szerint - a gépiró munkaidejének kihasználását 50 %-kal fokozza. Egy gép 200 fontos beszerzési ára 5 évi időszakra elosztva csak heti 15 shillinget jelent, ami heti 30 000 szavas fordítás esetében 1000 szavanként csak 6 penny költség pluszt jelent. Mindezt összevetve ez a fordítási módszer a közvetlen gépbe fordításnak csak 80 %-ába kerül.

3/ Szóban. Ha egy érdeklődő valahol egy kivonatot olvas - mondjuk egy 20 000 szavas cikkről, ennek lefordítása - a legalacsonyabb árakat véve alapul - kb. 25 fontba kerül. Nagyon valószínű azonban, hogy nem a teljes szöveg érdekli, hanem csak egy részlete; az igazi feladat ennek megtalálása. Szóbeli fordításnál a fordító az egyes bekezdésekből csak néhány mondatot vagy csak a címet fordítja le, míg végül megtalálják a kívánt részt. A tapasztalat szerint ez átlagban csak 10 %-a a terjedelemnek. A megtakarítás tehát a teljes fordításhoz viszonyítva 50-60 %-os.

4/ Hiteles fordításként. Az ilyen - hivatalos eljárásokhoz szükséges - fordítások átlagban 25-33 %-kal drágábbak.

5/ Fordító géppel. A Birbeck College-ben működő fordítógép jelenlegi teljesítménye 1000-3000 szó óránként. Fordítással használhatók. Teljesítőképességét elérhető időn belül 1000 szó/perc-re kívánják fokozni. Hasonló gép ára 8-10 ezer angol font. Tízéves élettartamot feltételezve, egy gépkezelő mérnökkel és egy nyelvi szerkesztővel, stb. a gép évi üzemeltetési költsége kb. 7000 fontsterling; teljesítménye 400 000 szó naponként, 10 millió szó évenként. Egy hasonló teljesítményt végző fordítói gárda 250 000 font kiadást jelentene, azaz 35-szörösét a fordítógépnek. /Pontosan azonban még nem lehet megmondani, hogy ez a veszély mikor válik majd égetővé a fordítók részére./

6/ Külső fordítókkal. A külső munkaerőkkel készített fordítások gazdaságilag előnyösek /néha 50 %-ig is/, de megbízhatóságuk kétséges.

7/ Fordítói társulások és sokszorosított előrefordítások. Bizonyos intézmények előzetes megállapodás értelmében egy központi szerv köré csoportosulnak, és ennek kijelölése alapján közösen kapják fordításaikat. Az ilyen társulások fordításai természetesen jóval olcsóbbak, maximálisan is

csak az eredeti fordítási ár egyharmadát teszik ki. Szolgáltatásaik azonban amolyan "aki keres talál"-szerűen kínálják magukat a kooperációban résztvevőknek, akik az anyag 10-33%-át találják csak önmaguk részére értékesnek, - de ez a társulati fordítás még így is kedvező.

Külföldi folyóiratok teljes egészében való fordítása és sokszorosítása inkább Amerikában van elterjedve, de ez a gyakorlat - szintén elsősorban a szovjet szakfolyóiratokra vonatkozóan - Angliában is tért hódít. Ilyenformán egy fordított oldal ára 2 - 3 penny /1000 szó 4 - 6 penny/. Ha feltételezzük, hogy a használhatóság csak 40:1 /azaz 40 cikkkfordításból a rendelő csak 1 értékeset talál/, akkor is ez a fordítási módszer csak átlag 30 - 35 %-a árban az egyedi fordításnak.

8/ Kézirással. Előnye, hogy elkészítéséhez csak egy személy szükséges, de használhatósága teljesen a kézírás olvashatóságától függ. Amennyiben a fordító azonnal géppel írja fordítását, használhatósága emelkedik. A fordító gépelése vagy kézírása általában a munka egyharmadát vagy egynegyedét veszi igénybe. /B.L./

778.14

A mikrofilmkártya. - de HAAS, W. - American Documentation, 1958. ápr. p. 99-106. T.:OMK.

A mikrofilmkártya 9x12 cm nagyságú átlátszó síkfilm, amely 32-105 könyv, folyóirat, stb. oldal felvételét tartalmazza, legáltalánosabban 25-szörös kicsinyítésben. Tárolása előtt kivágott fehér borítékokban történik, ahol olvashatóan látszik - eredeti nagyságú írógép-betűkkel - a külön rávitt címfelvétel. A mikrofilmkártya raktár tehát egyuttal katalógus is, illetve fordítva.

A negatívról tetszés szerint a kívánt számú pozitív fotómásolat vagy nagyítás készíthető.

Leolvasásához Hollandiában legelterjedtebb a DAGMAR leolvasó-készülék, amely megfelelő adapterrel mikrofilm leolvasására is használható. /Ára 250+45 holland forint./ /B.L./

- x - x - x -